

bos (R.); id., Onderste bos (R.). De verspreiding van deze soort in ons land is nog onvoldoende bekend.
Glyceria fluitans (L.) R. Br. $\times$ *plicata* Fr. (*G. \times pedicellata* Townsend); Leiden (de J.); Wassenaar, Maaldrift (K. en v. O.).
Hordeum jubatum L.; Rotterdam (de J.).
Hordeum murinum L. ssp. *leporinum* (Link) A. et G.; Clinge, Zeel., bij textielabriek, 1953 (de V.).
Lolium strictum Presl; Nijmegen, ruigte aan de Weurtse weg, 1927 (K. en R.).

Phalaris minor Retz.; Tilburg, wolwasserij (v. O. en R.).
Phalaris paradoxa L. var. *intermedia* Coss. et Dur.; Kruiningen, 1953 (de V.); Krabbendijke (de V.).
Goodyera repens (L.) R. Br.; Havelte, Uffelterveen, 1953 (J. de Smidt, opg. Staatsbosbeheer); tussen Doorn en Austerlitz (Dr M. F. Mörzer Bruijns, opg. Staatsbosbeheer); Chaam, N.-Br., 1953 (Van Alphen, opg. Staatsbosbeheer).
 Leiden, September 1955.
 Rijksherbarium, Nonnensteeg 1.

ZOOGDIEREN IN EN OM DEVENTER

B. HOEKSTRA.

De bedoeling van dit stukje is een overzicht te geven van de zoogdierfauna van Deventer en omgeving.

De gemeente Deventer is in verhouding tot de omliggende gemeenten vrij klein. Bovendien is ze intensief bebouwd. Een uitzondering hierop maakt een deel dat zich aan de linker IJsseloevers bevindt; behalve een bebouwd gedeelte bevat dit voornamelijk buitendijks bouw- en weiland, afgewisseld met enkele verspreide kolken, moerasige terreinen en rietlanden.

Ondanks de betrekkelijk geringe oppervlakte en de over het algemeen intensieve bebouwing zijn er tot heden binnen de gemeentegrenzen 23 verschillende zoogdier-soorten waargenomen nl. de nummers 1 tot en met 4, 6 tot en met 10, 13, 15 en 19 tot en met 30 van de hierna volgende lijst. De overige in de lijst genoemde soorten zijn, hoewel niet in de gemeente Deventer zelf, toch alle waargenomen binnen een straal van ± 6 km.

De meeste waarnemingen en vangsten werden gedaan na 1950. Slechts wat de Veldspitsmuis betreft is gebruik gemaakt van een opgave in de literatuur (Mörzer Bruijns, In het voetspoor van Thijssse). Behalve door waarnemingen of vangsten zijn vele gegevens verkregen door het ontleden van uileballen. Hierbij dient opgemerkt te worden dat alle ballen verzameld werden bij nesten. Dit in verband met het feit dat buiten het broedseizoen, speciaal gedurende de trek, de inhoud der braakballen over grote afstanden aangevoerd kan zijn, waardoor een volkomen foutief beeld van de verspreiding der prooidieren zou ontstaan.

1. Mol - *Talpa europaea*.

Algemeen, vooral op de uiterwaarden langs de IJssel, waar bij hoge waterstand van de rivier vele exemplaren omkomen of door stropers worden buitgemaakt. Op de Stadslanderijen

- van Deventer werd op 6 September 1954 een oranje-gele Mol (♂) gevangen. Af en toe in uileballen.
2. Egel - *Erinaceus europaeus*.
Vrij algemeen. Geregeld in volkstuin-
tjes in de buitenwijken der stad. Tal-
rijk als slachtoffer van het snelverkeer.
 3. Bosspitsmuis - *Sorex araneus*.
Zeer algemeen. Talrijk in uileballen.
 4. Huisspitsmuis - *Crocidura russula*.
Gewone verschijning in de buitenwijk-
ken der stad en omliggende gemeen-
ten (Diepenveen, Voorst, Gorssel,
Olst). Zij was in de jaren 1950 en
1951 algemeen. In twee partijtjes uile-
ballen uit die jaren werden resp. 30
en 24 schedels aangetroffen tegen 31
en 14 van de Bosspitsmuis.
 5. Veldspitsmuis - *Crocidura leucodon*.
In de zomer van 1944 werd een exem-
plaar door Mörzer Bruijns enige kilo-
meters ten zuiden van Deventer-Epse
in een zg. mangat aangetroffen.
 6. Waterspitsmuis - *Neomys fodiens*.
Zeldzaam. Slechts eenmaal werd een
schedel aangetroffen in uileballen;
Deventer, linker IJsseloevers. Ook uit
de omgeving (o.a. Voorst) slechts en-
kele vondsten bekend.
- Vleermuizen.
Met zekerheid zijn vier soorten binnen
de grenzen van Deventer waargeno-
men, nl.
7. Dwergvleermuis - *Pipistrellus pipi-
strellus*.
 8. Grootoorvleermuis - *Plecotus auritus*.
 9. Laatvlieger - *Eptesicus serotinus*.
 10. Rosse vleermuis - *Nyctalus noctula*.
Uit de omgeving van Deventer zijn
nog een tweetal soorten bekend, nl.
 11. Franjestaart - *Myotis nattereri* en
 12. Baardvleermuis - *Myotis mystacinus*.
Beide soorten werden vastgesteld in
de gemeente Voorst (Twello). Van
de eerste werd eenmaal een dood
exemplaar gevonden, terwijl van de
tweede soort verscheidene exemplaren
bekend zijn (particuliere collectie).
 13. Wezel - *Mustela nivalis*.
Af en toe worden in de buitenwijken
der stad Wezels waargenomen. In de
omliggende gemeenten algemeen.
 14. Hermelijn - *Mustela erminea*.
Niet bekend uit Deventer, wel uit de
omliggende gemeenten.
 15. Bunzing - *Putorius putorius*.
Enkele malen binnen de grenzen der
gemeente geconstateerd, verder be-
kend uit alle aangrenzende gemeenten.
 16. Das - *Meles meles*.
Op 15 Maart 1954 werd een Das (♂)
enige honderden meters ten oosten
van Deventer door een sneltrein ge-
dood. Ook bekend uit Twello (gem.
Voorst).
 17. Vos - *Vulpes vulpes*.
Meermalen zijn in de omgeving van
Deventer Vossen geschoten: Olst,
Diepenveen, Harfsen, Bathmen en
Twello (in 1955 zes exemplaren).
 18. Boommarter - *Martes martes*.
Bekend zijn twee clandestiene vang-
sten uit Voorst en Diepenveen (Fe-
bruari 1954).

19. Veldmuis - *Microtus arvalis*.
Zeer algemeen verspreid en talrijk.
20. Aardmuis - *Microtus agrestis*.
De gemakkelijk herkenbare schedels werden herhaaldelijk in uileballen aangetroffen. Bekend uit Deventer, Olst, Diepenveen, Gorssel en Twello.
21. Rosse woelmuis - *Clethrionomys glareolus*.
Vrij algemeen in en om Deventer. Plaatselijk talrijker dan de Veldmuis (*Microtus arvalis*).
22. Woelrat - *Arvicola terrestris*.
Weinig talrijk. Af en toe in uileballen.
23. Huismuis - *Mus musculus*.
Algemeen verspreid, plaatselijk talrijk. Herhaaldelijk aangetroffen in braakballen van Kerk- en Steenuil.
24. Bosmuis - *Apodemus sylvaticus*.
Algemeen. Enkele malen binnenshuis bemachtigd.
25. Dwergmuis - *Micromys minutus*.
Bekend uit Deventer, Twello en Gorsel. Nestjes in brandnetel- en braamwildernissen.
26. Bruine rat - *Rattus norvegicus*.
Talrijk in de stad en plaatselijk op boerderijen. Enkele malen resten in braakballen van Kerkuil. Zelden in het vrije veld.
27. Eekhoorn - *Sciurus vulgaris*.
Komt in enige exemplaren voor in enkele parken en plantsoenen. Verder algemeen in omliggende gemeenten. Meermalen zeer donkere dieren waargenomen.
28. Haas - *Lepus europaeus*.
Vrij algemeen op uiterwaarden, vanwaar bij hoge waterstand van de rivier de dieren over de dijken vluchten en soms zelfs in de tuinen achter de woningen verschijnen (Worp).
29. Konijn - *Oryctolagus cuniculus*.
In de gemeente Deventer op enkele droge terreinen. Zeer algemeen in de omgeving.
30. Ree - *Capreolus capreolus*.
Voorkomend in de gemeenten Diepenveen, Olst, Gorssel en Voorst. Plaatselijk vrij talrijk. Niet binnen de grenzen van Deventer.

VRAGEN EN KORTE MEDEDELINGEN

Zaad aan Akkerwinde en Pijpbloem? In Augustus vond ik aan de voet van de Grebbeberg langs de Rijn tegen een basaltglooiing enkele Akkerwindeplanten, die zowaar een vrij groot aantal vruchten hadden gevormd. Gemiddeld blijken nl. de temperaturen en verdere weersomstandigheden in Nederland niet gunstig te zijn voor de zaadvorming van deze plant. De hoge temperatuur van de afgelopen zomer en de standplaats (geheel op het zuiden) schenen ditmaal toch de gewenste omstandigheden te hebben opgeleverd. Ik werd echter teleurgesteld, toen ik enkele vruchten openmaakte en

constateerde, dat wel de zaadwanden duidelijk waren te zien (4 per vrucht), doch de zaden geheel met brandsporen waren gevuld! Aan de zuidkant van het pad onder langs de Grebbeberg bevindt zich al sedert jaren een rijke groeiplaats van Pijpbloem (*Aristolochia clematidis*). Zaadvorming van deze plant is bij ons al even zeldzaam als van Akkerwinde. In het artikel van H. H. Prell over de Pijpbloem (D.L.N. 51, blz. 116 en 135) vermeldt de schrijver, dat hij na inspectie van honderden plantenindividuen slechts eenmaal een behoorlijk ontwikkelde vrucht vond. Welnu, aan som-